

Suunnitelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi 2025–2027

JYVÄSKYLÄ

 KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Sisällys

Johdanto	2
1. Asunnottomuustyön taustaa	3
1.1 Asunnottomuustyön lainsäädännöllinen perusta	3
1.2 Asunnottomuustyön organisointi ja tasot Keski-Suomen hyvinvointialueella ja Jyväskylän kaupungilla	3
1.3 Asunnottomuustyön linkittyminen Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Jyväskylän kaupungin ohjelmatyöhön	4
2 Asunnottomuustyö Keski-Suomessa	6
2.1 Asunnottomuuden kehitys Jyväskylässä	6
2.2 Häätöjen määrän kehitys	9
3. Pitkäaikaisasunnottomuus Jyväskylässä	10
3.1 Pitkäaikaisasunnottomuuden taustasyyt ja palveluiden tarve	10
3.2 Piiloasunnottomuus	11
3.3 Naisten asunnottomuus	11
4 Asunnottomien asumisen mahdollisuudet Jyväskylässä	11
4.1 ARA-tuetut vuokra-asunnot Jyväskylässä	12
4.2 Perustoimeentulotuessa huomioitavat kohtuulliset asumismenot	12
4.3 Sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelut	12
5 Asunnottomuustyössä tunnistetut haasteet	13
6 Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet	14
Liitteet: Jyväskylän kaupungin ja keski- Suomen hyvinvointialueen palvelut asunnottomille	19
Matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspalvelut	19
Etsivä työ ja rinnalla kulkevat palvelut	21
Asumisen palvelut	23
Muut palvelut, joissa asunnottomia kohdataan	25

Johdanto

Asunnottomuus on moniulotteinen yhteiskunnallinen ongelma. Ilman omaa asuntoa arkistenkin asioiden hoitaminen on vaikeaa ja normaali elämä yhteiskunnassa on mahdotonta. Asunnottomuus ja asunnottomuuden riskiin joutuminen koskettavat aiempaa laajempia ihmisryhmiä ja asunnon menettäminen johtuu yhä useammin taloudellisista ongelmista. Yleinen velkaantumisen kasvu ja perusturvaan liittyvät heikennykset sekä sosiaali- ja terveystalouden saatavuuden haasteet ovat yleisimpiä asunnottomuuden taustalla olevia tekijöitä.

Asunnottomuudella tarkoitetaan henkilön tilannetta, jossa hänellä ei ole omaa vuokra-, asumisoikeus-, osamistutus- tai omistusasuntoa. Pitkäaikaisasunnottomon on puolestaan henkilö, jonka asunnottomuuden tila on jatkunut yli vuoden tai asunnottomuus on uusiutunut viimeisen kolmen vuoden aikana. Pitkäaikaisasunnottomalla henkilöllä on usein asumista olennaisesti vaikeuttavia sosiaalisia ja/tai terveydellisiä ongelmia, kuten velka-, päihde- tai mielenterveysongelmat.

Suomessa asunnottomuustyö pohjautuu Asunto ensin -periaatteeseen, jossa asunnottomalle ensimmäinen tarjottava tuki tulisi olla asunto. Asunto ensin -mallin tärkein tavoite on turvata jatkuva asuminen, jolloin muihin elämisen ongelmiin on mahdollista lähteä etsimään ratkaisuja. Asunnon lisäksi toimintamalliin kuuluu riittävät asumisen tukipalvelut sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, sosiaalisten tukiverkoston ja yhteisöön integroitumisen tukeminen sekä mielekkääseen toimintaan osallistuminen.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti keskeisten ministeriöiden, kaupunkiseutujen, hyvinvointialueiden ja järjestöjen kanssa on käynnistetty valtakunnallinen ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Ohjelmalla vahvistetaan valtion, hyvinvointialueiden ja kaupunkien välistä yhteistyötä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisessa. Asunnottomuuden poistamisessa otetaan huomioon erityisesti nuoret asunnottomat ja edistetään nuorten tuettujen asumisyksiköiden perustamista. Hallitusohjelman tavoitteena on pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2027 mennessä.

Ohjelmaan pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi on kutsuttu mukaan yhdeksän suurinta kaupunkia ja niiden alueilla toimivat hyvinvointialueet. Ohjelmakaupungit ja -hyvinvointialueet laativat yhdessä suunnitelman pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä.

Jyväskylän kaupunki ja Keski-Suomen hyvinvointialue ovat sitoutuneet yhdessä hallitusohjelman mukaiseen tavoitteeseen ja ohjelmatyöhön pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi oheisen, yhteistyössä laaditun toimenpidesuunnitelman mukaisesti.

1. Asunnottomuustyön taustaa

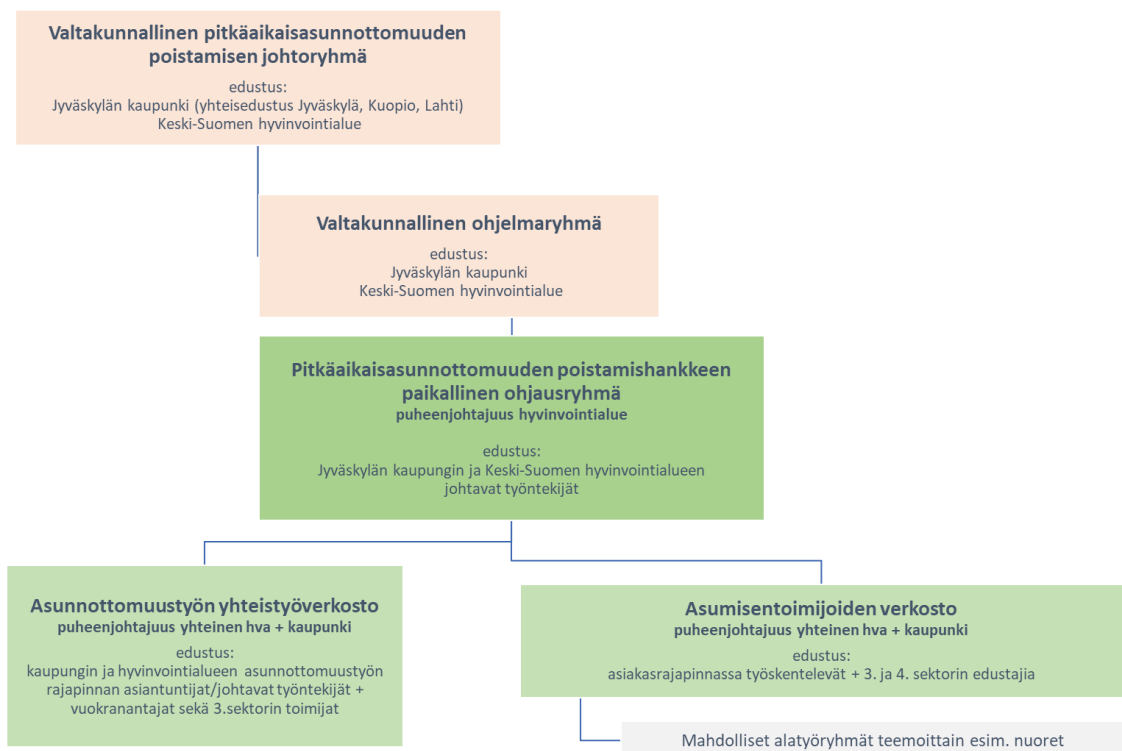
1.1 Asunnottomuustyön lainsäädännöllinen perusta

Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaan jokaisella on oikeus elintasoon, joka on riittävä turvaamaan hänen ja hänen perheensä terveyden ja hyvinvoinnin, ravinnon, vaatetuksen, asunnon, lääkintähuollon ja välttämättömän yhteiskunnallisen huollon osalta. (Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, artikla 25)

Asuntoon liittyvistä oikeuksista on lisäksi kirjaukset seuraavissa laeissa ja sopimuksissa.

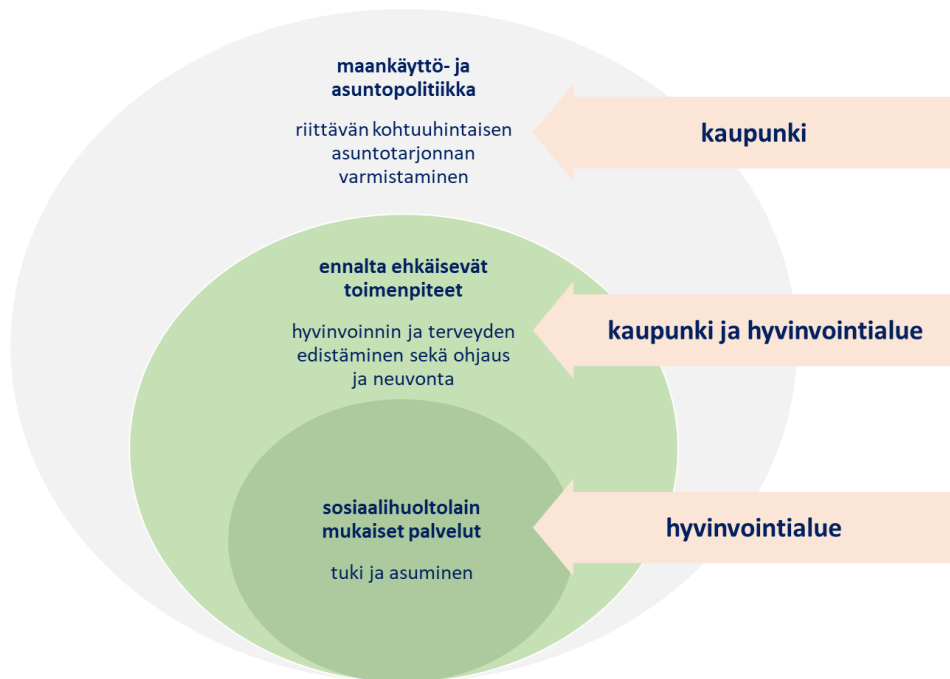
- Perustuslaki (1999/731)
- Laki asunto-olosuhteiden kehittämistä (1985/919)
- Laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi (2004/1281)
- Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta (2022/790)
- Yhdenvertaisuuslaki (2014/1325)
- Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (1976/6)

1.2 Asunnottomuustyön organisointi ja tasot Keski-Suomen hyvinvointialueella ja Jyväskylän kaupungilla

Kuva 1 Asunnottomuustyön organisointi Keski-Suomen hyvinvointialueella ja Jyväskylän kaupungissa.

Kuva 2

Asunnottomuustyön tasot ja vastuut Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen Hyvinvointialueen välillä

1.3 Asunnottomuustyön linkittyminen Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Jyväskylän kaupungin ohjelmatyöhön

Asunnottomuustyö linkittyy sekä Jyväskylän kaupungin että Keski-Suomen hyvinvointialueen ohjelma- ja strategiatyöhön

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian missiossa korostetaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä vaikuttavasti ja laajalla yhteistyöllä. Palveluiden tulee olla yhdenvertaisia, saatavia ja saavutettavia sekä kohtaamisen ihmislähtöistä. Järjestämisen linjauksissa määritellään, että palveluita suunnataan palvelutarpeen ja väestörakenteen mukaisesti. Palvelutarpeeseen vastataan hyödyntämällä myös sähköisiä, liikkuvia sekä jalkautuvia palveluita.

Hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmassa korostetaan varhaista tunnistamista ja puuttumista erityisesti arjen turvallisuuteen, mielenterveyden edistämiseen sekä päihteiden käyttöön liittyvissä asioissa.

Asunnottomuuden torjuminen on kirjattu seuraavasti Jyväskylän kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2022–2026: Asunnottomuus aiheuttaa merkittävää inhimillistä kärsimystä sekä yhteiskunnallisia kustannusvaikutuksia. Asunnottomuuden vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi merkittävässä roolissa ovat matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspalvelut. Asumiseen ja talouteen liittyvän osaamisen vahvistaminen Jyväskylän kaupungin palveluissa mahdollistaa asunnottomuuteen altistavien riskitekijöiden tunnistamisen sekä oikea-aikaisen ja tarvelähtöisen palveluohjauksen. Asunnottomuuden vähentämistä ja uusiutumisen ehkäisemistä työestetään kaupungin ja hyvinvointialueen tiiviissä yhteistyössä.

Jyväskylän kaupunkiseudun kahdeksan kunnan ja valtion välinen Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (MAL-sopimus) sisältää kirjauksen: Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelma laaditaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti. Pitkäaikaisasunnottomuusohjelman puitteissa tuetaan hankkeita, joilla vähennetään asunnottomuutta ja kehitetään ohjelmakaupunkien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä.

2 Asunnottomuustyö Keski-Suomessa

Jyväskylässä on tehty pitkäjänteistä ohjelmatyötä asunnottomuuden vähentämiseksi vuodesta 2008 alkaen, jolloin kaupunki osallistui ensimmäiseen pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaan (PAAVO). Ohjelmatyötä on tämän jälkeen jatkettu osallistumalla kaikkiin valtakunnallisiin asunnottomuusohjelmiin, viimeisimpänä Asunnottomuuden yhteistyöohjelma vuosina 2020–2022.

Asunnottomuuden ohjelmatyö on ollut vaikuttavaa. Vuosien 2008–2015 aikana asunnottomuus laski Jyväskylässä 40 % ja vuosien 2018–2022 aikana yksinasuvien asunnottomien määrä laski Jyväskylässä 41 %.

Asunnottomuustyön rakenteet ovat muuttuneet vuoden 2023 alusta, jolloin hyvinvointialueet käynnistivät toimintansa. Tuolloin asunnottomuustyötä tukeva, aiemmin kaupungin sosiaalitoimen vastuulla ollut asumisneuvontatyö siirtyi Jyväskylän kaupunkirakenteen kaupunkisuunnittelun yksikköön. Muu lakisääteinen asunnottomuustyö, kuten sosiaalityö, asumispalvelut sekä päihde- ja mielenterveyspalvelut siirtyivät Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

Kuva 3 Asunnottomuuden ohjelmatyön tausta Jyväskylässä

2.1 Asunnottomuuden kehitys Jyväskylässä

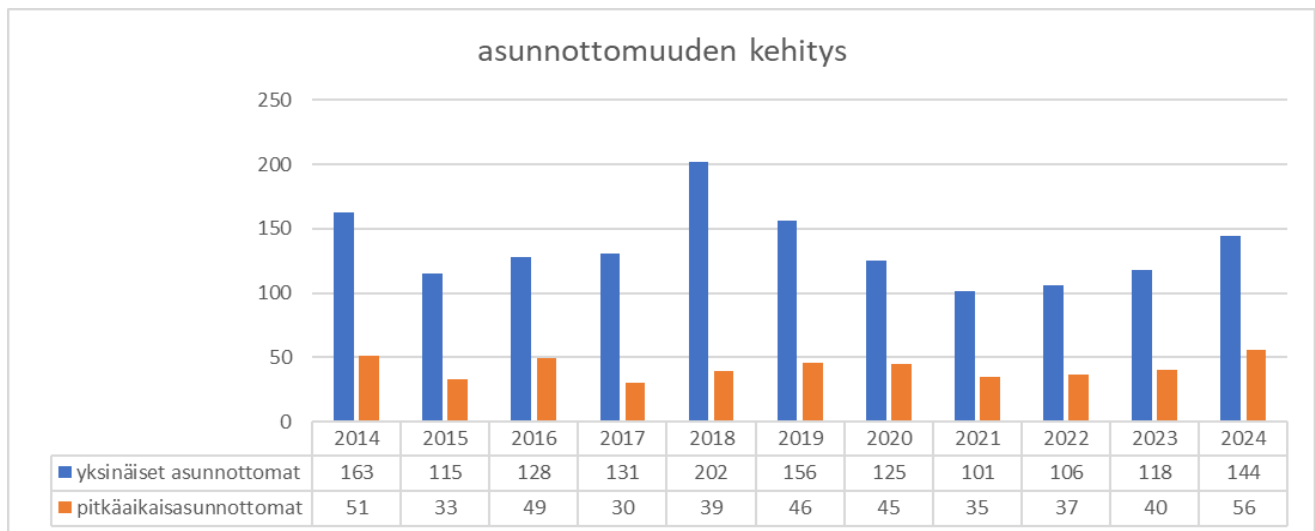
Jyväskylä on maakunnan keskus, jonne muutetaan sekä lähikunnista että kauempaa Suomesta. Myös maahanmuutto on lisääntynyt. Vuosien 2022–2024 aikana Jyväskylään on muuttanut 54 henkilöä vaille asuntoa. Jyväskylän asukkaista suurimpia ikäryhmiä ovat 20–29-vuotiaat. Myös asunnottomuus painottuu näihin ikäryhmiin.

Jyväskylän kaupunki toteuttaa vuosittain koonnin asunnottomien määrästä osana asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen asunnottomuus selvitystä. Koonnin aineisto sisältää poikkileikkauspäivän (15.11.) tiedot. Tiedot kerätään seuraavista aineistoista

- Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystalouden asiakastiedot
- Kelan toimeentulorekisteri
- Vuokrataloyhtiöiden asunnonhakijatiedot

Vuosittain asunnottomien määrästä kerättävät tiedot ovat suuntaa antavia. Luotettavin tieto asunnottomien tilanteesta saadaan Hyvinvointialueen palveluiden asiakasrekisterin ja asiakkaiden omien sosiaalityöntekijöiden kautta. Kelan toimeentulotukirekisterin asunnottomien asiakkaiden tilanteesta ei ole mahdollista saada tietoa, elleivät he ole aikuisten sosiaalipalveluiden piirissä. Vuoden 2023 tietojen mukaan 47 %:lla Kelan toimeentulotukirekisterin asunnottomista henkilöistä oli aktiivinen asiakkuus sosiaalipalveluissa.

Ympäristöministeriön yhteistyöohjelman (2020) tavoitteena oli puolittaa asunnottomuus ohjelmaan osallistuvissa kaupungeissa vuoden 2019 lähtötilanteesta vuoteen 2023 mennessä. Jyväskylässä oli 2019 vuonna 156 asunnottomia. Alimmillaan asunnottomuus oli vuonna 2021, 101 asunnottomia, jolloin sosiaalipalveluiden kehittämistyön painopisteenä oli Asunto ensin -periaatteen vieminen sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalveluiden asiakasvalintaan ja palveluihin. Tämän jälkeen asunnottomien määrä on lisääntynyt jonkin verran. Vuonna 2023 asunnottomia oli 118. Vaikka asunnottomien määrä kokonaisuudessaan on laskenut, ovat nuorten ja naisten pitkäaikaisasunnottomuuden luvut jonkin verran kohonneet.

Kuva 4 Asunnottomuuden kehitys Jyväskylässä 2008–2024

Asunnottomat - tilanne 15.11.2024	yksin asuvat asunnottomat	Pitkäaikais- asunnottomat	Naiset	Nuoret (alle 25-vuotiaat)	Maahan- muuttajat
Keski-Suomen hyvinvointialue	157	62	31	28	14
Jyväskylä	144	56	28	26	14

Taulukko 1 Asunnottomat Keski-Suomen hyvinvointialueella.

yksinelävät asunnottomat	2022	joista pitkäaikais- asunnottomien osuus	2023	joista pitkäaikais- asunnottomien osuus	2024	joista pitkäaikais- asunnottomien osuus
kaikki yhteensä	106	37	118	40	144	56
miehet	89	33	99	34	116	48
naiset	17	4	19	6	28	8
nuoret alle 25-vuotiaat	25	9	20	4	26	6
maahanmuuttajataustaiset	7	2	5	3	14	14
asunnottomat perheet ja pariskunnat	0	0	1	0	0	0

Taulukko 2 Yksin elävien asunnottomuus eri ryhmissä ja pitkäaikaisasunnottomien määrä Jyväskylässä 2022–2024.

Nuoret asunnottomat	2022	joista pitkäaikais- asunnottomien osuus	2023	joista pitkäaikais- asunnottomien osuus	2024	joista pitkäaikais- asunnottomien osuus
Alle 25-vuotiaat	25	9	20	4	26	6
Alle 29-vuotiaita	35	13	36	13	50	16
Alle 29-vuotiaat naiset	5	2	4	1	5	0

Taulukko 3 Alle 29-vuotiaiden asunnottomien määrä Jyväskylässä 2022–2024.

Asunnottomuuden muoto	2022	2023	2024
Ulkona ensisuojaissa ja porrashuoneissa	18	18	22
Asuntola tai majoitusliike	3	1	2
Hoitokotityyppiset, kuntoutusyksiköt, sairaalat, laitokset	1	7	0
Tilapäisesti sukulaisten ja tuttavien luoja	84	92	120

Taulukko 4 Missä asunnottomat oleskelevat ja majoittuvat Jyväskylässä 2022–2024

2.2 Häätöjen määrän kehitys

Tällä hetkellä häätöjen määrä on kääntynyt koko Suomessa, myös Jyväskylässä, voimakkaaseen nousuun. Ulosottolaitoksen mukaan häätöjen määrä on kasvanut vuoden 2023 syyskuun tilanteeseen 21 %. Tilanteeseen on vaikuttanut elinkustannusten ripeä nousu, työttömyyden kasvu sekä sosiaaliturvan viimeaikaiset leikkaukset. Lisääntyneet talouden haasteet näkyvät palveluissa ja yhteydenotot tapahtuvat usein vasta kun asuminen on jo vakavasti vaarantunut. Häätöjen seurauksena on uhka, että myös asunnottomuus kasvaa ja asunnottomuuden tilanne pitkittyy, koska asunnon löytyminen vuokravelasta ja mahdollisista muista maksuhäiriömerkinnöistä johtuen on erittäin haasteellista.

Jyväskylässä vuonna 2023 toteutuneet häädöt kohdistuivat pääasiassa yksin asuviin nuoriin miehiin, joilla on matala koulutustaso, työttömyyttä ja pienituloisuutta.

Häädöt 2023	Vireille	Toimitetut	Perutut
Keski-Suomen hyvinvointialue	464	290	172
Jyväskylä	389	246	143
Häädöt 2024	Vireille	Toimitetut	Perutut
Keski-Suomen hyvinvointialue	452	298	152
Jyväskylä	435	283	149

Taulukko 5 Häätöihin liittyvät tilastot Keski-Suomen hyvinvointialueella ja Jyväskylässä vuonna 2024 (Lähde: Ulosottolaitos)

3. Pitkäaikaisasunnottomuus Jyväskylässä

ARA:n vuoden 2024 asunnottomuustilastojen mukaan Jyväskylässä asunnottomuudessa on ollut 18 prosentin kasvu. Häätöjen määrä on kasvanut ulosottolaitoksen mukaan noin 20 % vuoteen 2023 verrattuna Jyväskylässä. Tämän arvellaan heijastuvan suoraan asunnottomuuden määrän kasvuun. Pitkäaikaisasunnottomien määrä oli vuonna 2024 kasvanut 56 pitkäaikaisasunnottomaan (muutos 16).

Vuoden 2024 tilaston mukaan Jyväskylässä on 56 henkilöä, joilla asunnottomuus on kestänyt yli vuoden tai asunnottomuus on uusiutunut viimeisen kolmen vuoden aikana. Pitkäaikaisasunnottomien osuus asunnottomien kokonaismäärästä on 39 %.

Luotettavin tieto asunnottomien tilanteesta saadaan aikuisten sosiaalipalveluista, joiden asiakkuus on 53 %:lla tilastoitujen asunnottomien lukumäärästä. Pitkäaikaisasunnottomista asiakkuus on 32 %:lla. Alle 29-vuotiaista asiakkuus on 15 %:lla, joista 25 % on pitkäaikaisasunnottomia.

3.1 Pitkäaikaisasunnottomuuden taustasyt ja palvelujen tarve

Pitkäaikaisasunnottomuuteen johtaneet syyt liittyvät usein kerrostuneisiin tilanteisiin, kuten vuokravelkaan, asunnon häiriön tuottamiseen ja asunnon hoitamattomuuteen. Näiden tilanteiden taustalla ovat usein yhtäaikaiset päihde- ja mielenterveysongelmat, vakava velkaantuminen ja asumisen taitojen heikkous sekä nuorilla koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääminen. Nämä ongelmat ylläpitävät kierrettä, joka johtaa asunnottomuuden pitkittymiseen.

Yleisimmin pitkäaikaisasunnottomien palvelutarpeet liittyvä aikuisten sosiaalipalveluihin, asumisen tuen palveluihin sekä päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Pitkäaikaisasunnottoman on usein vaikea löytää palveluita, kiinnittyä niihin tai ne voivat olla pitkäaikaisasunnottoman tarpeisiin nähden riittämättömiä.

Heikentynyt fyysinen ja sosiaalinen toimintakyky saattaa vaikeuttaa palveluissa asioimista yleisen asiointikäytännön mukaisesti varatuilla ajoilla. Tällöin asioiden hoitaminen pitkäjänteisesti, henkilön kokonaistilanne huomioiden viivästyy. Asunnottomat käyttävät paljon päivystysluonteisia terveydenhoidon palveluja. Yhteispäivystyksessä asioidessa keskitytään välittömiin toimenpiteisiin, jolloin muiden sairauksien kokonaisvaltainen hoito jää huomiotta.

Palveluihin ohjautumisen haasteet korostuvat, jos henkilöllä on samanaikainen päihde- ja mielenterveysongelma. Palveluiden rakenne saattaa asunnottoman tilanteeseen, jossa kaksoisdiagnoosi poissulkee palveluja. Mielenterveyden ongelmiin ei välttämättä ole saatavilla hoitoa, mikäli käyttää päihteitä ja päihteiden käyttö voi estää pääsyn mielenterveyspalveluihin. Palveluiden jonotusajat hidastavat päihteidenkäyttäjän kuntoutumisen alkamista henkilöillä, joilla olisi halu katkaista päihdekierre. Mielenterveyteen ja päihteisiin liittyvät haasteet voivat vaikuttaa asunnottomien kykyyn sitoutua palveluiden asettamiin kynnyksiin, kuten käynti- ja asiointiaikoihin, mikä vaikeuttaa ja toisinaan estää asioiden viemistä eteenpäin.

Rikkonainen asumishistoria, jossa saattaa olla useita, esimerkiksi vuokravelan tai aiheutettujen häiriöiden vuoksi päättyneitä asumisjaksoja, vaikeuttaa asunnon löytymistä merkittävästi ja voi johtaa asunnottomuuden pitkittymiseen.

3.2 Piiloasunnottomuus

Piiloasunnottomuus tarkoittaa majoittumista tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona asunnon puutteen vuoksi.

Tutkimustiedon perusteella piiloasunnottomuus on yleistä erityisesti nuorten keskuudessa. Ryhmästä voidaan nostaa esille myös erityisesti LGBTQ+ nuoret, etnisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret, nuoret, jotka ovat lapsuudessa olleet sosiaalihuollon asiakkaina sekä nuoret, jotka eivät ole minkään palvelun piirissä.

On tärkeää ottaa huomioon, että asunnottomuusajan kasvaessa riski ulkona nukkumiselle myös kasvaa, sillä piiloasunnottoman verkostot eivät välttämättä pysty enää kannattelemaan yksilöä. Piiloasunnottomuus voi olla indikaattori myöhemmälle asunnottomuusjaksolle.

Nuorten asunnottomuus on kasvanut tilastojen valossa, vaikka asunnottomuustilastot itsessään ovat laskeneet. Kela on arvioinut leikkausten vaikuttavan eniten yksin asuvien nuorten ja työttömien nuorten toimeentuloon. Vaikutukset ovat erityisen suuria jo entuudestaan pienituloisille nuorille.

Jyväskylässä ei ole erityisesti nuorille, seksuaalivähemmistöille, etnisille vähemmistöille tai naisille suunnattuja asunnottomuuspalveluita. Piiloasunnottomien tunnistaminen ja palveluihin ohjaaminen vaativat ammattilaisten ja koko väestön tasoista kouluttamista. Nuorten asunnottomuuden ja piiloasunnottomuuden poistamiseksi tarvitaan selkeitä nuorille suunnattuja, joustavia, moniammatillisia ja oikea-aikaisia menetelmiä, verkostoja ja palveluita. Järjestöjen rooli julkisten palveluiden rinnalla ja tukena on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää, sillä ne voivat tarjota juuri tällaista tukea. Vaikuttamistyö poliittisella kuin laajemmin koko yhteiskunnan tasolla myös korostuu, jotta tietoutta aiheesta voidaan levittää ja jotta nuoret löytävät palveluiden piiriin.

3.3 Naisten asunnottomuus

Naisten pitkäaikaisasunnottomuus on lisääntynyt Jyväskylässä. Kasvu ei ole suuri, mutta antaa suuntaa asunnottomien naisten tilanteesta Jyväskylässä. Asunnottomat naiset ovat erityisen heikossa ja alisteisessa asemassa. Naisiin kohdistuu usein kaltoinkohtelua ja seksuaalista hyväksikäyttöä. Naisille kohdennettuja matalan kynnyksen palveluja ja majoittumispaikkoja ei erikseen Jyväskylässä ole. Palvelukeskus Hankassa oli vuonna 2023 naisten käyntikertoja yhteensä 116. Suurin ryhmä oli 30–62-vuotiaat. Vuonna 2024 lokakuuhun mennessä naisten käyntikerrat olivat laskeneet kolmannekseen edellisvuodesta.

4 Asunnottomien asumisen mahdollisuudet Jyväskylässä

Jyväskylän väkiluku vuoden 2024 lopussa oli 149 269 asukasta ja väestönkasvu oli vuonna 2024 Suomen kahdeksanneksi suurinta. Vuoden 2023 lopussa asuntokuntia oli Jyväskylässä 80 333, joista yhden hengen asuntokuntien osuus oli 52,4 % ja vuokra-asunnoissa asuvien asuntokuntien osuus oli 46,4 %.

Jyväskylässä vuokra-asunnoista suurin osa on vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja, näiden osuus kaikesta asuntokannasta on noin 30 %. Jyväskylässä vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen määrä on kasvanut 2010-luvulla merkittävästi, noin 56 % (kasvu koko Suomessa noin 31 %) ja vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen osuus ylitti Jyväskylässä ARA-rahoitteisten vuokra-asuntojen osuuden vuonna 2013, johtuen erityisesti sijoittajavetoisen vuokra-asuntotuotannon kasvusta ja aravarajoituksesta vapautuneiden asuntojen määrän kasvusta.

4.1 ARA-tuetut vuokra-asunnot Jyväskylässä

ARA-tuettuja vuokra-asuntoja Jyväskylän asuntokannasta on noin 15 % eli noin 16 500 asuntoa (v.2022). ARA-vuokra-asunnot ovat valtion tuella rakennettuja asuntoja, joilla on voimassa olevia luovuttamista, asukasvalintaa ja/tai vuokranmääritystä koskevia lakisääteisiä rajoituksia ja säädöksiä. ARA-asuntojen vuokra on markkinahintaa edullisempi ja niiden tarkoituksena on tarjota kohtuuhintaisia asumisen mahdollisuuksia pienituloisille. Jyväskylässä ARA-asuntojen keskineliövuokrat ovatkin olleet selvästi vapaarahoitteisia matalammat, kuitenkin asuntojen keskineliövuokrat esimerkiksi yksiöiden osalta ovat kasvaneet Suomen suurimpiin kaupunkeihin verrattuna eniten Jyväskylässä vuosina 2015–2021 sekä vapaarahoitteisten että ARA-vuokra-asuntojen osalta.

Määrällisesti suurin ARA-vuokra-asuntokanta on Jyväskylän vuokra-asunnot Oy:llä, joka on Jyväskylän kaupungin omistama yhtiö. Kaiken kaikkiaan JVA:lla on omistuksessaan noin 6700 vuokra-asuntoa, joista noin neljännes on vuokratasoltaan yksinasuvien Kela-ajan puitteissa. Yksin asuntoa hakevia on ollut JVA:lla elokuussa 2024 noin 1600 asuntokuntaa, pienten asuntojen hakijoista kuitenkin vain noin 20 % saa asunnon JVA:n kautta, sillä pienten asuntojen vapautuminen on hyvin vähäistä.

Määrällisesti suurehko ARA-vuokra-asunto kanta on myös Jyväskylän Nuoriso- ja Palveluasunnot JNPllä. JNPllä on reilu 900 vuokra-asuntoa Jyväskylän alueella, joista noin kolmannes on vuokratasoltaan yksinasuvien Kela-ajan puitteissa.

4.2 Perustoimeentulotuessa huomioitavat kohtuulliset asumismenot

Perustoimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtainen raja, 528 euroa, on yksinasuvien osalta pysynyt Jyväskylässä muuttumattomana vuodesta 2017 alkaen, samaan aikaan esimerkiksi ARA-vuokra-asunnoissa yksiöiden vuokra on kuitenkin noussut lähes 12 % ja vapaarahoitteisissa yksiöissä nousu on ollut noin 13 %. Jyväskylässä onkin kasvava kysyntää kohtuuhintaisista yhden hengen talouksille sopivista asunnoista ja Kela-rajoihin liittyvä tiukentunut tulkinta ja rajoihin soveltuvien yhden hengen talouksille sopivien asuntojen vähäinen tarjonta haastaa sopivien asumismahdollisuuksien löytymistä. Jyväskylässä perustoimeentulon saajien osuus väestöstä on ollut vuonna 2023 noin 9 %, tämä on valtakunnallisesti kuudenneksi korkein prosenttiosuus. Perustoimeentulotuen tarvetta kasvattaa Jyväskylässä muiden suurten kaupunkien tavoin työttömien ja nuorten määrä sekä nousseet asumiskustannukset.

4.3 Sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelut

Asunnottomia tai asunnottomuuden riskissä olevia asiakkaita asutetaan palvelutarpeen mukaan mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden hyvinvointialueen omiin palveluihin sekä ostopalveluihin. Keskisellä alueella (Jyväskylä ja Muurame) on käytettävissä myös kriisiasuntopalvelua. Kriisiasuntojen tarve ja määrä päivitetään vuonna 2025. Asunnottomia

majoitetaan väliaikaisesti myös selviämisasemalla, mikäli asumispäivystyksessä on täyttä. Syksyisin ja kylmään vuodenaikaan asumispäivystykseen eivät aina kaikki halukkaat mahdu. Asumispäivystyksessä ajoittain majoitetaan myös paperittomia maahanmuuttajia.

Vaikeimmassa asemassa ovat asunnottomat, jotka eivät voi käyttää asumispäivystyksen palvelua. Osa asunnottomista yöpyy parkkihalleissa ja muissa julkisissa tiloissa.

5 Asunnottomuustyössä tunnistetut haasteet

Pitkäaikaisasunnottomien palveluissa on mm. toimijoiden yhteisen työpajatyöskentelyn tuloksena noussut esiin useita haasteita, joiden korjaamiseen hankkeella tähdätään. Keskeisimmät haasteet ovat:

Pitkäaikaisasunnottomien palveluissa on mm. toimijoiden yhteisen työpajatyöskentelyn tuloksena noussut esiin useita haasteita, joiden korjaamiseen hankkeella tähdätään. Keskeisimmät haasteet ovat:

- Pitkäaikaisasunnottomiin liittyvässä tiedonkeruussa ja tiedonvaihdossa on puutteita. Hyvinvointialueella sosiaalipalveluiden yhteinen asiakastietojärjestelmä on vielä hankinnassa. Kohderyhmän tavoittaminen on haasteellista.
- Asunnottomuutta ehkäiseviin palveluihin ohjaututaan usein liian myöhään. Varhainen tunnistaminen, asumisen neuvonnan palveluun ohjaaminen ja jalkautuva työ edellyttävät osaamisen vahvistamista ja työmuotojen kehittämistä.
- Toimijoiden välisessä yhteistyössä ja tiedonkulussa on puutteita. Pitkäaikaisasunnottomien tilanteiden selvittäminen edellyttää entistä enemmän moniammatillista, asiakaslähtöistä yhteistyötä
- Pitkäaikaisasunnottomille soveltuva asuntokanta on monialaiseen palvelutarpeeseen vastaamiseen haasteellinen. Tarvitaan sekä eri asteista ja eri kohderyhmille suunnattua tuettua asumista, että hajasijoitettua asumista. Nämä edellyttävät asumisyksiöiden perustamista ja yhteistyön tiivistämistä vuokranantajien kanssa.
- Palvelujärjestelmän pirstaleisuus ja oikea-aikaisten palvelujen riittämättömyys. Palvelut ovat keskittyneet ohjaukseen ja arviointiin. Korjaaviin ja kuntouttaviin palveluihin pääsyssä on viiveitä ja palveluvalikoima on suppea.
- Asunto ensin – toimintamallin mukaisten, nopean asuttamisen mahdollisuudet ovat puutteelliset

6 Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Suunnitelman päämääränä on pitkäaikaisasunnottomuuden väheneminen ja poistuminen vuoteen 2027 mennessä.

Mittarina toimii vuosittain tehtävä asunnottomuuskooste. Oheisessa taulukossa vuosittainen tavoitetaso.

Jyväskylän pitkäaikaisasunnottomuus	Lähtötaso 2024 (15.11.2023)	Määrä 2025 (15.11.2024)	Tavoitetaso 2026 (15.11.2025)	Tavoitetaso 2027 (15.11.2026)
	56	45	25	10

Taulukko 6 Pitkäaikaisasunnottomien määrän vähenemisen tavoite hankeaikana

Suunnitelman mukaan vuonna 2027 yksin eläviä jyvaskyläläisiä pitkäaikaisasunnottomia on enintään 10. Pitkäaikaisasunnottomia pariskuntia ja perheitä ei ole. Jyväskylä ei tavoittele pitkäaikaisasunnottomuuden täydellistä poistumista, koska näiden asunnottomien joukossa on joitakin henkilöitä, jotka eivät halua vakituista asuntoa. Heille kuitenkin tarjotaan mahdollisuus turvalliseen majoittumiseen heidän näin halutessaan.

1.Päätavoite: Riittävä, monipuolinen ja sosiaalisesti kestävä asuntotuotanto

Toimenpide 1:

Mahdollistetaan riittävä, monipuolinen ja sosiaalisesti kestävä asuntotuotanto varmistamalla asuintonttien riittävyys huomioiden eri väestöryhmien ja erityisryhmien asumisen tarpeet, jotta kaikki asukkaat voivat löytää elämäntilanteeseensa sopivan kodin. Tavoitteena ovat sekoittuneet asuinalueet, jotka vastaavat erilaisiin asumistarpeisiin ja mahdollistavat monipuolisen asukasrakenteen. Vuosien 2015–2024 asuntotuotannosta keskimäärin 33 % on ollut ARA-tuettuja asuntoja, mitä voidaan pitää hyvänä tasona.

Mittari: Tarjotaan vuosittain 20 000–25 000 k-m²:n verran uusia kerrostalo- ja rivitalotontteja kaupungin maalta, joista osa kohdennetaan valtion tukemaan kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon.

Vastuutaho: Jyväskylän kaupunki

Toimenpide 2:

Edistetään kahden asumisyksikön: päihteitä käyttävien vahvan tuen asumisyksikön ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdekuntoutujien vahvan tuen asumisyksikön perustamista. Esitetään huomioitavaksi tulevaisuudessa investointiohjelmassa.

Mittari: Kohteet ovat mukana tulevaisuudessa investointiohjelmassa

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue

2. Päätaavoite: Asumattomuuden ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

Tavoite: Jyväskylän kaupungin asumisen neuvontapalvelun kehittäminen ja laajentaminen siten, että asiakasmäärä kasvaa 20 % vuodessa

Toimenpide 1:

Asumisen neuvontapalvelun saavutettavuuden ja oikea aikaisuuden varmistaminen.

Mittari: asumisen neuvonnan kokonaisasiakasmäärä.

Toimenpide 2:

Asiakastyön yhteistyömuotojen kehittäminen palveluverkoston kanssa.

Mittari: Moniammatillisena yhteistyönä toteutettujen asiakastapaamisten määrä.

Toimenpide 3:

Asumisen neuvonnan asiakastyön resurssin lisääminen 1,4 henkilötyövuodella

Mittari: toteutuneet henkilöstötyövuodet

Vastuutaho: Jyväskylän kaupunki

Tavoite: Vahvistetaan asumisen riskien tunnistamista koulutuksen ja kirjaamiskäytäntöjen keinoin

Toimenpide 1:

Lisätään palvelujen valmiuksia tunnistamiseen ja puuttumiseen puheeksi ottamisen koulutuksen keinoin

Mittari: Kouluttautuneiden määrä

Vastuutaho: Jyväskylän kaupunki

Toimenpide 2:

Yhtenäistetään kirjaamiskäytännöt sosiaali- ja terveydenhuollossa kehittämällä asiakas- ja potilastietojärjestelmän sisältömerkintöjä

Mittari: toteutunut/ ei toteutunut

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue

Tavoite: Asunto ensin periaatteen vahvistaminen palvelujen kehittämisessä

Toimenpide:

Lisätään työllisyys- ja nuorisopalvelujen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilöstön osaamista koulutuksen keinoin

Mittari: Kouluttautuneiden määrä

Vastuutaho: Jyväskylän kaupunki ja Keski- Suomen hyvinvointialue

Tavoite: Katkaistaan vuokratähtiä ja ehkäistään häätöjä.

Toimenpide 1:

Lisätään ja kehitetään välitystilitoimintaa vuokranmaksun turvaamiseksi.

Mittari: Asunnottomuustasotiset välitystiliasiakkaiden lukumäärät asiakas- ja potilastietojärjestelmästä

Vastuutaho: Keski- Suomen hyvinvointialue

Toimenpide 2:

Kehitetään asunnottomuusriskissä olevien viranomaistyöskentelyä. Kokeilun tarkoituksena on tiedon tuotannon ja viranomaisyhteistyön parantaminen. Tavoitteina on estää häädöt sekä joustavoittaa yhteistyötä esimerkiksi tietojenvaihtolomakkeen avulla. Tavoitteena myös kysyä suoraan asialkailta, että minkälaisen avun he kokevat auttavan akuutissa tilanteessa.

Kohderyhmänä kaikki häätövaiheessa olevat henkilöt.

Mittari: peruuntuneiden häätöjen määrä

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue

Toimenpide 3:

Asunnottomuuden uusiutumisen ehkäiseminen -Moniammatilliset asumistalousneuvonnan verkostotapaamiset yhdessä asiakkaan kanssa.

Mittari: Toteutuneiden verkostotapaamisten määrä

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue

Tavoite: Matalan kynnyksen ja liikkuvan tuen palveluilla tarjotaan tuke asunnottomille ja asunnottomuus riskissä oleville.

Toimenpide 1:

Matalan kynnyksen ja liikkuvan tuen palvelujen palvelupolun mallintaminen ja kehittäminen

Toimenpide 2:

Pitkäaikaisasunnottomien osallistaminen asiakastyön ja palvelupolun kehittämiseen

Mittari 1: Palvelupolkukuvaus toteutunut/ ei toteutunut

Mittari 2: Asiakaskokemus

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue ja Jyväskylän kaupunki

Tavoite: Toimiva hoito- ja palveluketju asunnottomien kanssa työskentelyyn

Toimenpide:

Hoito- ja palveluketjun laatiminen moniammatillisena yhteistyönä

Mittari: Valmis hoito- ja palveluketju, toteutunut/ ei toteutunut

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue

3.Päätavoite: Edistetään asuntojen kohdentumista pitkäaikaisasunnottomille

Tavoite: Tarvittava määrä tarkoituksenmukaisia asumisratkaisuja pitkäaikaisasunnottomille

Toimenpide 1:

Perustetaan työryhmä pitkäaikaisasunnottomien asuttamisen mahdollistamiseksi hajasijoitettuihin vuokra-asuntoihin

Mittari: työryhmä perustettu/ ei perustettu ja toimii aktiivisesti

Mittari: Hajasijoitetusta vuokra-asuntokannasta asunnon saaneiden määrä

Tavoitetaso: 60 % hajasijoitettuihin vuokra-asuntoihin hankeaikana

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue

Toimenpide 2:

Asumisyksiköiden paikkojen kohdentuminen pitkäaikaisasunnottomille

Lähtötaso: Pitkäaikaisasunnottomuustaustaisten määrä selvittäminen hyvinvointialueen asumisyksiköissä

Tavoitetaso: Pitkäaikaisasunnottomuus yhtenä tausta syynä asumisyksiköistä paikan saaneiden määrä on kasvanut lähtötasosta.

Mittari: Asumisyksiköistä asunnon saaneiden määrän kehitys

Vastuutaho: Keski-Suomen hyvinvointialue

4. Päätavoite: Vahvistetaan tiedontuotantoa

Tavoite: Tuotetaan asunnottomuudesta tietoa ilmiötasoista tarkastelua varten ja palveluiden kehittämiseksi.

Toimenpide 1:

Kehitetään tiedontuotantoa ja rakenteellista työtä asunnottomuudesta.

Mittari: Asunnottomuus-ilmiöön liittyvien sosiaalisen raportoinnin ilmoitusten määrä, asiasanana sosiaalisen raportoinnin lomakkeessa

Vastuutaho: Keski- Suomen hyvinvointialue

Tavoite: vaikuttavuuden arvioinnin toteutuminen

Toimenpide 1:

Kirjaamiskäytäntöjen kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Mittari: Asunnottomuus ja pitkäaikaisasunnottomuus lisätty tilastokoodiksi.

Vastuutaho: Keski- Suomen hyvinvointialue

Toimenpide2:

Asumisen neuvonnan kustannusvaikutus arviointityökalun rakentaminen

Mittari: Kustannusten vaikutusarviointityökalu toteutunut/ ei toteutunut

Vastuutaho: Jyväskylän kaupunki

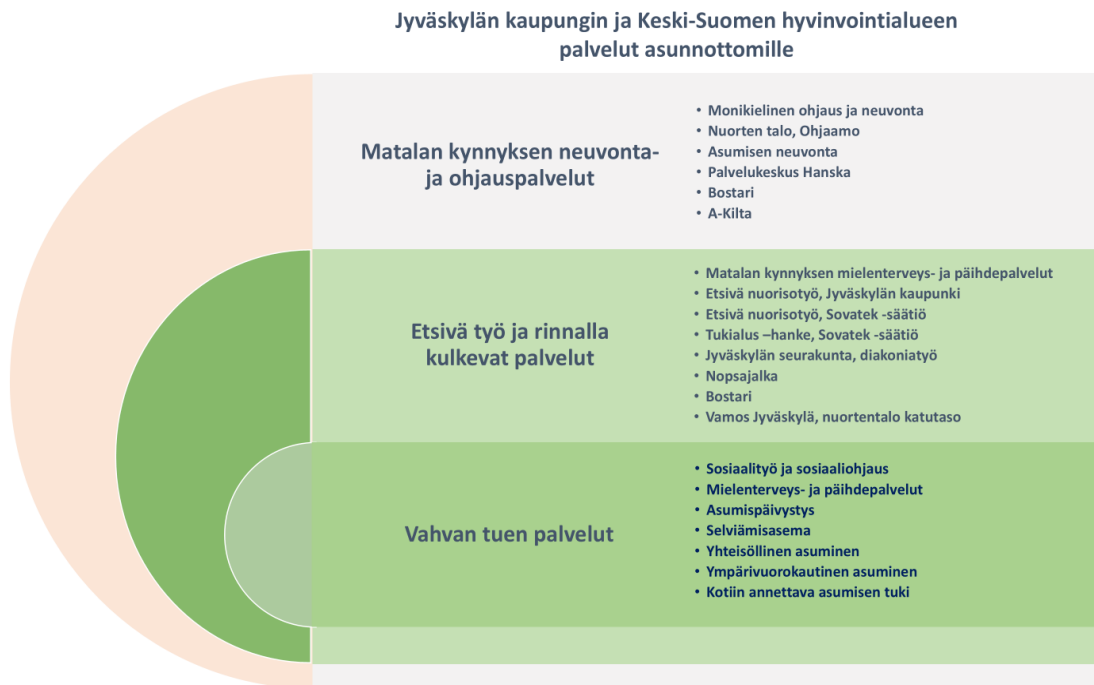
Tavoite: Asunnottomuustilaston hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä**Toimenpide:**

Aineiston analyysin kehittäminen asumisen vaarantumisen tunnistamiseksi ja asunnottomien tilanteiden selvittämiseksi

Mittari: Kehittämisprosessi toteutunut/ ei toteutunut

Vastuutaho: Jyväskylän kaupunki ja Keski-Suomen hyvinvointialue

Liitteet: Jyväskylän kaupungin ja keski- Suomen hyvinvointialueen palvelut asunnottomille

Kuva 5 Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelut asunnottomille

Matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspalvelut

Jyväskylän kaupunki

Asumisen neuvonta

Asumisen neuvonta toiminnan tavoitteena on asumisen turvaaminen ratkaisemalla ja ennalta ehkäisemällä asumisen ongelmia neuvonnan ja ohjauksen keinoin. Asumisen neuvonnan pyrkimys on olla asiakkaiden apuna mahdollisimman varhaisessa vaiheessa asumisen ongelmien ilmentyessä. Asumisen neuvonnan asiakkaina ovat kaupungin asukkaat asumismuodosta riippumatta, vuokranantajat, muut palvelut sekä asumisen toimijat. Palveluun hakeudutaan yhteydenoton kautta, joka voi tapahtua puhelimitse, sähköpostilla tai ajanvarauksettoman Walk-in toiminnan kautta

Nuorten talo, Ohjaamo

Nuorten talon palvelukokonaisuuden muodostavat Ohjaamo Jyväskylä, Nuorisovastaanotto, Etsivä nuorisotyö ja aikuisten sosiaalipalveluiden moniammatillinen yksikkö J-Nappi. Nuorten talon walk in -palvelu perustuu monialaiseen yhteistyöhön, jossa yhteistyötä tehdään laajasti eri asiantuntijoiden välillä. Palvelut ovat suunnattu alle 30-vuotiaille nuorille. Ohjaamossa annetaan neuvontaa sekä toteutetaan palvelutarpeen kartoituksia ja kootaan nuoren tilanteen edellyttämä asiantuntija verkosto ratkomaan tilannetta. Osa Ohjaamon toimintaa on viikoittainen

asumisohjaus- ja neuvonta, jota toteutetaan yhteistyössä Jyväskylän nuoriso- ja palveluasunnot OY:n kanssa. Ohjaamossa vierailee myös Kela ja Talousneuvola kuukausittain.

Monikielinen ohjaus ja neuvonta

International House Jyväskylän matalan kynnyksen monikielinen ohjaus ja neuvontapalvelu on avoin kaikille Jyväskylässä asuville tai Jyväskylään muuttota suunnitteleville maahanmuuttajille riippumatta maahantulon syystä tai maassaolon kestosta. Ohjausta ja neuvontaa annetaan kotoutujan omalla äidinkielellä tai muuten parhaiten ymmärtävällä kielellä. Lisäksi tarjotaan palvelutarpeen arviointiin pohjautuvaa kotoutumisohjausta. Ohjausta ja neuvontaa saa esimerkiksi maahantuloluvista, asumisesta, päivähoitopaikoista tai sosiaali- ja terveystalouksista.

Bostari

Bostarin toiminta on suunnattu 13–29- vuotiaille nuorille. Toiminnan tavoitteena on ohjata nuoria tarvittaviin palveluihin. Bostarissa käy mm. toisen asteen opiskelijoita, koulun keskeyttäneitä, työttömiä työnhakijoita ja työssä käyviä nuoria. Osalla nuorista on mielenterveysongelmia, päihteiden käyttöä, raha ongelmia, asunnottomuutta sekä arjenhallinnassa haasteita. Tehtävänä on kuunnella ja auttaa elämän eri haasteissa, kuljetaan rinnalla tarvittavan ajan ja ohjataan nuori tarvitsemiinsa palveluihin. Nuorta autetaan etsimään asuntoja ja palveluja sekä tuetaan nuorta asumisen ja talouden asiassa tarpeen mukaisesti.

Keski-Suomen hyvinvointialue

Palvelukeskus Hanska

Palvelukeskus Hanskan toiminta on hyvinvointialueelta edellytettävää Sosiaalihuoltolain 24 b §:n mukaista päihteitä ongelmallisesti käyttävien päiväkeskustoimintaa.

Hanskan palvelut on tarkoitettu asunnottomille ja päihteitä käyttäville henkilöille sekä täysi-ikäisille henkilöille, jotka ovat muiden palveluiden ulkopuolella. Hanskan asiakkaiden järjestetään ohjausta ja neuvontaa erilaisten palveluiden piiriin joko itsenäisesti tai tuettuna. Tarvittaessa voidaan tehdä palvelutarpeen arviointi. Kohtaamispaikalla osallistutaan myös keskusteluryhmiin ja muuhun toimintaan. Asiakkaat saavat mahdollisuuden ruokailuun, nukkumiseen, peseytymiseen ja vaatteidensa huoltamiseen. Lisäksi Hanskassa voi saada vertaistukea ja tavata kokemusasiantuntijaa. Asiakkaiden tuen tarve voi olla kertaluontoista tai pidempään jatkuvaa. Hanskasta on myös mahdollista saada puhtaita pistovälineitä; Hanskassa toteutetaan haittoja ehkäisevää päihdetyötä osana muuta toimintaa.

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa yli 18-vuotiaat saavat hoidon tarpeen arviointiin perustuvaa tavoitteellista ja maksutonta hoitoa ja tukea. Ohjausta, neuvontaa ja hoitoa saa muun muassa ahdistuneisuuteen, päihdeongelmiin ja erilaisiin riippuvuuksiin.

Avopalveluissa on asiakkaiden mahdollista käydä suoravastaanotolla ilman ajanvarausta, mutta ajoittain suoravastaanotto ”walk in” on ollut kiinni henkilöresurssista johtuvista syistä. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen ensilinjassa tehdään hoidon tarpeen arviota pääosin puhelimitse, takaisinsoitto asiakkaalle toteutuu samana arkipäivänä, pääsääntöisesti alle tunnissa.

Visiitti

Visiitin terveysneuvontapalvelut on tarkoitettu pistämällä huumeita käyttäville sekä seksityötä tekeville henkilöille. Visiitissä voi vaihtaa maksuttomasti käytetyt neulat ja ruiskut puhtaisiin, pikatestauttaa HIV:n ja C-hepatiitin, saada rokotusohjelmaan kuuluvia rokotuksia sekä laboratoriolähetteen sukupuolitautille.

Vaikeasta päihdehäiriöstä kärsivillä hyvinvointialueen asukkailla on oikeus maksuttomaan raskaudenehkäisyyn. Lähetteen voit saada päihdelääketieteen poliklinikalta, visiittipisteeltä tai visiittiautosta. Visiitti toimii sekä kiinteässä toimipisteessä että liikkuvana palveluna.

Kolmannen sektorin palvelut

Jyväskylän A-kilta ry

Vapaaehtoisuuteen ja vertaisuuteen perustuvaa monimuotoisesti toteutettavaa toimintaa päihde- ja muista riippuvuuksista toipuville sekä heidän läheisilleen. Toiminta lisää osallisuuden kokemuksia, vähentää yksinäisyyttä ja ennaltaehkäisee ja vähentää syrjäytymistä sekä tarjoaa pitkäkestoisen toipumisalustan.

Kortesuon kartano toimii kohtaamispaikkana, johon voi tulla viettämään päihteetöntä aikaa omatoimisesti tai osallistua ryhmätoimintoihin sekä muuhun toiminnalliseen vertaistukeen. Osallistuminen toimintaan edellyttää tilanneraittiutta ja koko toimintakeskuksen ympäristö on päihteetön. Kävijöillä on virka-aikaan mahdollista saada matalan kynnyksen ammatillista tukea sekä palveluohjausta. Toiminnassa kunnioitamme jokaisen kävijän henkilökohtaisia tavoitteita päihde- ja riippuvuushaitoista vapaan elämäntavan hallinnassa. Toimintakeskus on avoinna vuoden jokaisena päivänä kello 8–21 välisen ajan.

Etsivä työ ja rinnalla kulkevat palvelut

Jyväskylän kaupunki

Etsivä nuorisotyö

Palvelu on suunnattu alle 29-vuotiaille nuorille. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on ohjata asiakas palveluiden piiriin ja auttaa sopivien palveluiden löytämisessä ja tukea nuorta oman suunnan löytämisessä kunkin nuoren omista tavoitteista ja lähtökohdista käsin. Asuntohakemusten täyttämisen ja asumistilanteen kartoittamisen lisäksi nuoren kanssa kartoitetaan terveyspalveluiden tilanne ja ohjata toimeentuloon ja velkaantumiseen liittyvissä asioissa. Esimerkiksi selvitetään Kelasta etuusasioita tai tarvittaessa laskuja/rästejä/sakkoja, jotka ovat akuutteja ja vaativat selvittämistä. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään sosiaalipalveluiden sekä diakoniatyön kanssa. Muita yhteistyötahoja ovat esim. Kuntakokeilu, oppilaitokset, työpajat, kolmas sektori.

Bostari

Toiminta on suunnattu 13–29-vuotiaille nuorille. Toiminnan tavoitteena on palveluohjata nuoria jo olemassa oleviin toimintoihin ja palveluihin. Bostarissa käy mm. toisen asteen opiskelijoita, koulun keskeyttäneitä, työttömiä työnhakijoita ja työssä käyviä nuoria. Osalla nuorista on mielenterveysongelmia, päihteiden käyttöä, raha ongelmia, asunnottomuutta sekä arjenhallinnassa

haasteita. Tehtävänä on vastata nuoren tarpeisiin - ollaan läsnä ja kuunnellaan, auttaa elämän eri haasteissa, kuljetaan rinnalla tarvittavan ajan ja ohjataan nuori tarvitsemiinsa palveluihin. Nuorta autetaan etsimään asuntoja ja palveluja sekä tuetaan nuorta asumisen ja talouden asiassa tarpeen mukaisesti.

Keski-Suomen hyvinvointialue

Nopsajalka

Nopsajalan kohderyhmä ovat asunnottomat tai asunnottomuuden riskissä olevat, erityistä tukea tarvitsevat henkilöt, joilla on vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja. Asiakkailta on usein monia samanaikaisia haasteita mielenterveyden, riippuvuuksien, somaattisen terveyden ja toimintakyvyn osa-alueilla. Tiimi tarjoaa matalan kynnyksen sosiaalityötä ja -ohjausta sekä päihde- ja mielenterveystyötä. Tiimissä työskentelee psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaaliohjaaja ja sosiaalityöntekijä. Moni asiakkaista on ollut jopa vuosia sosiaali- ja terveyspalveluiden ulkopuolella tai ei ole kyennyt vastaanottamaan tarjottuja palveluita. Luottamuksen palauttaminen palveluverkostoon vaatii vahvaa motivointia. Sosiaalityöntekijä tekee palvelutarpeen arvioinnin ja sairaanhoitaja arvioi terveyspalvelujen tarpeen. Tiimi työskentelee monialaisesti asiakkaan palvelutarpeiden mukaisesti. Kirjaukset tehdään sosiaalihuollon tietojärjestelmään.

Palveluprosessin kesto ja intensiivisyys vaihtelee asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuus palata takaisin palveluun, jos prosessi katkeaa. Tiimi toteuttaa työssään Asunto ensin -periaatteita ja laatusuosituksia. Asiakkaan tilannetta seurataan ja toteutetaan oman toiminnan ohjausta.

Asiakkaan kanssa etsitään asuntoja, käydään asuntonäytöillä, selvitetään etuus- ja talousasioita, annetaan psykososiaalista tukea, tehdään terveydenhuollon arvioita (mm. Minimental, Audit, Bdi) ja tarvittaessa varataan aika terveydenhuollon eri palveluihin. Asiakkaita neuvotaan ja ohjataan muuttoon liittyvien asioiden hoitamisessa. Asiakkaan siirtymistä jatkopalveluihin tuetaan ylläpitämällä tiedonkulkua ja tukemalla asiakkaan kiinnittymistä uuteen palveluun yhteydenpidolla asiakkaaseen vielä Nopsajalan palvelun päättymisen jälkeenkkin.

Kolmannen sektorin palvelut

Sovatek-säätiön etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on ohjata ja tukea alle 29-vuotiaita nuoria työn, koulutuksen tai palveluiden piiriin. Etsivän nuorisotyön ohjaajat tapaavat nuorta sovitusti, auttavat nuorta itsensä ja asioidensa hoitamisessa, kulkevat rinnalla, tekevät nuoren kanssa asioita yhdessä ja ovat tavoitettavissa. Sovatekin etsivä nuorisotyö on suunnattu päihderiippuvaisille nuorille.

Vamos Jyväskylä -nuortentalo katutaso

Toiminta on suunnattu 16–29-vuotiaille nuorille. Palvelussa jokainen nuori saa oman työntekijän, jolla on aikaa tutustua häneen. Tukea saa arkeen kuin tulevaisuuden suunnitteluun. Kaikki toiminta räätälöidään nuoren tarpeesta käsin. Nuorelle etsitään polku kouluun tai töihin. Yksilöllisen tuen lisäksi on mahdollista osallistua ryhmätoimintaan. Katutalon apu asumisen asioissa sisältää asunnon etsintää yhdessä nuoren kanssa, motivointia asunnon hankintaan, yhteydenpitoa vuokranantajiin ja apua muissa asumiseen liittyvissä asioissa.

Jyväskylän Seurakunta

Diakoniatyön palvelut on suunnattu kaikille Jyväskylän asukkaille. Palvelua on saatavilla henkilökohtaisesti ajanvarauksella sekä puhelimitse. Asiakkaita opastetaan mm. laskujen hallinnassa ja edullisemman asunnon löytämisessä. Tarvittaessa tehdään palveluohjausta. Toisinaan voidaan myöntää kertaluonteista taloudellista apua. Seurakunta koordinoi myös ruoka-avun jakamista.

Sovatek-säätiö/ Tukialus-hanke (2018–2024)

Tukialus on Sovatek-säätiön jalkautuvan ja etsivän päihdetyön hanke Jyväskylässä, joka tarjoaa sosiaalista huolenpitoa, palveluohjausta, psykososiaalista tukea sekä keskusteluapua kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille kaduilla. Hanke tähtää erityisesti palveluiden ulkopuolella olevien tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden hyvinvoinnin edistämiseen ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseen. Kohderyhmänä ovat mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivät ihmiset sekä asunnottomat. Kohderyhmän ihmisten kanssa tehdään töitä kaduilla, heidän omassa elinpiirissään ja arkiympäristössään. Hanke on rahoitettu Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STEA) tuella.

Asumisen palvelut

Keski-Suomen hyvinvointialue

Asumispäivystys

Asumispäivystys tarjoaa asunnottomille täysi-ikäisille jyväskyläläisille lyhytaikaista, tilapäistä ja viimesijaista matalan kynnyksen ympärivuorokautista asumispalvelua. Asumispäivystys toimii Jyväskylässä osoitteessa Kankitie 9 ympärivuorokautisesti Ensiaskel-toimintayksikössä. Palvelu järjestetään ostopalveluna, jonka tuottaja on Jyväskylän Katulähetys ry.

Selviämisasema

Jyväskylän selviämisasema on tarkoitettu yli 18-vuotiaille henkilöille, jotka tarvitsevat päihtymystilan vuoksi turvallisen paikan selviämisen ajaksi. Selviämisen yhteydessä kartoitetaan asiakkaan palveluiden tarve sekä mahdollinen päihdeongelma ja ohjataan asiakas hänen tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Asunnottomia majoitetaan väliaikaisesti myös selviämisasemalla, mikäli asumispäivystyksessä on täyttä.

Tuetun asumisen palvelut

Yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen asuminen

Palveluita tuotetaan sekä omana tuotantona että kilpailutetuilla ostopalveluilla. Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista asumisyksikössä, jossa asiakkaalla on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Yhteisöllistä asumista järjestetään asukkaille, joiden toimintakyky on alentunut ja asiakkaan ohjauksen sekä huolenpidon tarve on kohonnut mielenterveyden haasteen, päihdeidenkäytön tai jonkin muun syyn vuoksi. Asumista myönnetään asiakkaalle hänen yksilöllisten tuen tarpeidensa mukaisen ajan. Palvelun tarvetta arvioidaan säännöllisesti. Tavoitteena on auttaa

asiakasta kuntoutumaan ja siirtymään asumispalveluissa kohti kevyempiä kotiin annettavia palveluita ja lopulta itsenäiseen asumiseen.

Ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa asiakas saa aktiivista kuntoutusta ja ohjausta itsenäisemmän elämän hallinnan saavuttamiseksi. Toiminnan painopisteenä on kuntouttaa asiakasta monipuolisesti ja vahvistaa hänen sosiaalisia suhteitaan.

Kotiin annettava asumisen tuki

Hyvinvointialueella on sekä ostopalveluna että omana tuotantona kotiin annettavaa asumisen tukea. Kotiin vietäviä palveluita saava mielenterveys- ja päihdekuntoutuja asuu omassa tai vuokraamassaan asunnossa. Asiakas saa palvelutarpeen arvion mukaista tukea ja ohjausta kotiinsa. Tällä työskentelyllä Aikuisten kuntouttavien sosiaalipalveluiden tuetun asumisen tiimit voivat tukea myös asumista ja ehkäistä siten asunnottomuutta ja/tai sen uusiutumista.

Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus

Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus

Aikuisten sosiaalipalveluissa sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa työskennellään asunnottomien asiakkaiden tilanteen edistämiseksi ja asunnottomuuden ehkäisemiseksi. Ohjaus eteenpäin moniammatilliseen Nopsajalka-tiimiin voidaan tehdä sosiaalityöstä ja esimerkiksi Jyväskylässä sosiaaliasemalta alkuarviointitiimin kautta. Sosiaalityöntekijät työskentelevät erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa, joita pitkäaikaisasunnottomat usein ovat.

Asiakkuuteen tullaan useimmiten omaisten, muiden viranomaisten (esim. Kela, ulosottolaitos) tai vuokranantajan tekemän huoli-ilmoituksen kautta. Tilanne asumisen haasteista tulee tietoon myös vuokratähtäshakemuksen myötä. Asiakas voi itse ottaa yhteyttä vuokratähtäshäädöstä, häädön uhasta tai asunnottomuudesta.

Asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arviointi, jossa määritellään tuen tarpeet kokonaisvaltaisesti. Palvelutarpeen arvion jälkeen sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa sovitaan tarkemmin jatkotyöskentelystä ja asiakkaan tuen tarpeisiin pyritään vastaamaan. Työskentelyssä hyödynnetään paljon muita palveluja ja verkostoyhteistyötä.

Sosiaaliohjauksessa tai sosiaalityössä esimerkiksi asunnottomalle tai asunnottomuusuhassa olevalle asiakkaalle pyritään antamaan tietoa asuntojen saamisesta ja tukemaan asunnon hakemisessa. Asiakkaita neuvotaan mitä etuuksia Kelasta voi asumiseen saada. Psykososiaalista tukea tarjotaan työskentelyssä, koska asunnottomuus on myös henkisesti raskas tilanne. Työskentelyssä konkreettisesti selvitetään voiko asuminen vielä jatkua. Asunnottomuustilanteessa selvitetään mahdollisuutta siirtyä kriisiasuntoon ja asiakkaan palveluiden tarvetta. Yhdessä pohditaan myös asumisen turvaamista tulevaisuudessa, jos uusi asunto löytyy.

Ehkäisevä toimeentulotuki

Keski-Suomen hyvinvointialueen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteiden ja soveltamisohjeiden mukaan ehkäisevän toimeentulotuen ”tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta”. Sosiaalityöstä ja sosiaaliohjauksesta ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivoimista tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä

heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. Ehkäisevä toimeentulotuki on tärkeä työkalu asunnottomuuden ja häätöjen ehkäisemisessä.

Välitystili

Välitystili on sosiaalityön työkalu talouden hallintaan, jota voidaan hyödyntää vuokravelkojen ja häätöjen sekä sitä kautta asunnottomuuden uusiutumisen ehkäisemisessä. Asiakkaalle välitystili on vapaaehtoinen palvelu. Välitystilistä tehdään sopimus, jolla sovitaan asiakkaan etuuskien siirtyminen hyvinvointialueen maksuliikenteen hallinnoimalle välitystilille. Välitystililtä voidaan hoitaa asiakkaan menoja ja maksaa hänelle sovitulla taajuudella käyttörahaa hänen omiin menoihinsa.

Välitystili on väliaikainen tukimuoto, jonka aikana voidaan oman talouden hallintaa opetella. Tukimuotona välitystili on edunvalvontaa joustavampi ja juridisesti kevyempi. Edunvalvonta on välitystiliä pidempi prosessi. Edunvalvontaprosessien käsittelyn jonotusaika on tällä hetkellä pitkä. Edunvalvontaa ei aina asiakkaalle määrätä edes siinä tapauksessa, että asiakas itse tätä toivoisi.

[Muut palvelut, joissa asunnottomia kohdataan](#)

Jyväskylän kaupunki

Työllisyyspalvelut

Jyväskylän kaupungin työllisyyspalveluissa palvelevat 2.1.2025 alkaen kaikkia Jyväskylän ja Muuramen työnhakija-asiakkaita. Työllisyyspalveluissa voi asioida Hannikaisenkatu 11–13 osoitteessa myös ilman ajanvarausta. Palveluiden lähipalvelupisteet sijaitsevat Hannikaisenkatu 11–13 osoitteessa, Asemakatu 4 osoitteessa sekä Muuramessa osoitteessa Virastotie 8. Työllisyyspalvelut palvelee asiakkaita eri työuran ja työnhaun vaiheissa. Mikäli asiakas on työtön tai jäämässä työttömäksi, etsii työtä, tarvitsee osaamisen kehittämistä tai päivittämistä, apua työkyvyn arviointiin tai muihin työnhakuun liittyviin asioihin työllisyyspalvelut tarjoavat palveluita näihin tilanteisiin. Työllisyyspalveluihin kuuluu myös International House Jyväskylä, joka palvelee laajasti vieraskielisiä ja ulkomaalaisia asiakkaita niin työllisyyteen kuin kotoutumiseenkin liittyen.

Elinkeino- ja työllisyystoimialan palveluihin sisältyy myös elinkeino-, yritys- ja työnantajapalvelut.